

Marknad
Niklas Kallin

Elmarknadsrådet den 15 november 2007

Närvarande

Bo Krantz, Svenska Kraftnät (ordf.)
Niklas Kallin, Svenska Kraftnät (sekr.)
Magnus Thorstensson, Svensk Energi
Lars Johansson, Banverket
Set Person, Vattenfall, Elproduktion
Ronnie Borisson, E.ON Energihandel Nordic
Mats Ählberg, Fortum Distribution
Magnus Sjövik, Öresundskraft Energy Trading
Magnus Sunnefors, Nord Pool Spot
Jonas Almquist, Bergen Energi
Ulf Moberg, Svenska Kraftnät (punkt 4)
Magnus Stephansson, Svenska Kraftnät (punkt 6)
Monica Karlsson, projektledare EMIX (punkt 7)
Tania Pinzón, Svenska Kraftnät (punkt 9)

Ej närvarande

Roger Kearsley, Svenska Kraftnät
Per Nordlund, Statkraft
Magnus Thysell, Lunds Energikoncernen
Staffan Mared, Vattenfall Eldistribution
Urban Hammarstedt, Nord Pool Spot
Evalotta Stolt, Vargön Alloys
Brynolf Alexandersson, Holmen Energi

Plats

Svenska Kraftnät (Körsbärsrummet)
Jämtlandsgatan 99
162 15 Vällingby

1 Dagordningen fastställs

Bo Krantz öppnade mötet med en genomgång av dagordningen och frågade om någon ville lägga till något.

Set Person kommenterade att elpriset i Danmark under dagen har varit så höga som 8000 kr/MWh och ville diskutera anledningarna närmare.

Eftersom Monica Karlsson ville presentera tidigt lades Statusrapport från EMIX direkt efter punkt 2.

Dagordningen fastställdes med ovanstående tillägg.

2 Föregående mötesprotokoll

Krantz gick igenom föregående mötesprotokoll. (Protokollet, *Protokoll070911*, bifogas.) Ett par punkter kommenterades särskilt:

- Vid nästa Elmarknadsråd kommer Svenska Kraftnät att berätta vad som utträttas inom arbetet med UMM (*relaterar till punkt 4*).
- De europeiska länderna har nu kommit överens om en modell för transit som EMI har godkänt (*relaterar till punkt 6*).
- Svenska Kraftnät kommer att berätta om effektbalansen/ effektreserven vid dagens möte under punkt 6 (*relaterar till punkt 7*).

3 Rådets uppgift

Krantz beskrev utifrån utdelat dokument rådets roll, status och sammansättning. (Dokumentet, *Svenska Kraftnäts råd*, bifogas). Därefter släpptes ordet fritt.

Person ansåg att frågor som rör balansansvarsavtalet är viktigast, och det området brukar följaktligen också behandlas.

Ronnie Borisson tillade att rådet har diskuterat hur information ska ut till marknaden en del de senaste åren, vilket är bra.

Magnus Sjövik efterlyste elspot- och regelmarknadsfrågor. Krantz förtydligade att det mesta som rör reglermarknaden tas upp inom Drifrådet, prissättning kan dock hanteras i Elmarknadsrådet.

Krantz delade ut en lista med ärenden som behandlats i Elmarknadsrådet (dokumentet, *Ärenden i Elmarknadsrådet*, bifogas) och lyfte frågan om hur djupt ärendena bör diskuteras. Exempelvis bör det kanske inte grävas så djupt i avräknings- och mätningsfrågor. Svensk Energis grupp, Verkställandegruppen, som sysslar mycket med implementering har omstartats. Mats Ählberg påpekade att avräkningsfrågor på principiell nivå bör tas upp.

Krantz frågade rådet hur de ser på sin roll som ledamot i Elmarknadsrådet, samt vilka mandat de anser sig ha. Person hävdade att det är olika mellan olika råd. Vissa tycks nämligen anse att de sitter på någon slags personligt mandat. Krantz fortsatte och förklarade att man har antagit att informationen som tas upp vid råden kommer att spridas vidare, men så har det tydligen inte alltid fungerat. Svenska Kraftnät förutsätter att en diskussion förs på ”hemmaplan” om angående relevanta frågor, eller åtminstone att informationen vidarebefordras.

Magnus Thorstensson föreslog att rådet skulle kunna användas för att fastställa om det finns någon svensk hållning i olika frågor som man bör stå fast vid i Nordel- och ETSO-sammanhang. Svenska Kraftnät borde ta hjälp av rådet för att hitta en gemensam svensk hållning istället för att fungera som remissinstans. Förslaget fick medhåll från övriga aktörer. Krantz bekräftade att Svenska Kraftnät ska ta till sig förslaget. Thorstensson kompletterade att Svenska Kraftnät kan skicka ut mail om man vill ha åsikter i någon speciell fråga.

Krantz undrade vidare om Svenska Kraftnät har informerat om ETSO:s hela verksamhetsområde. Rådet svarade att det inte gjorts, men att det skulle vara intressant.

Härnäst tog Krantz upp frågan om EMI:s medverkande i Elmarknadsrådet. För några år sedan bjöds de in, men då tackade de nej. Nu har EMI ändrat sig och antytt att de vill delta. EMI vill stärka sin roll som reglerare och har ju också rollen att delta i utredningar och liknande. Krantz tyckte att rådet ska ställa sig positiva till förslaget. Rådet höll med. Thorstensson och Åhlberg utvecklade att det nog skulle vara bra om EMI fick en chans att komma närmare elmarknadens aktörer.

Krantz lyfte därefter frågan om antalet möten per år, för närvarande är det 4 sammankomster. Rådet ansåg att det är lagom. Ytterligare informationsspridning eller efterfrågade åsikter kan ske via mail och telefon.

Jonas Almquist undrade slutligen om också Oberoende elhandlare kan ha en egen nominering, på samma sätt som Svensk Energi och Svenskt Näringsliv. Krantz såg inga problem med att Oberoende elhandlare nominerar sina ledamöter såsom de andra organisationerna gör.

4 Svenska Kraftnäts investeringsplan

Ulf Moberg presenterade Svenska Kraftnäts investeringsplan. (Presentationen, *Svenska Kraftnäts investeringsplan*, bifogas.)

Arbetet med Nordels fem prioriterade projekt fortsätter. För Sverige har samtliga projekt beslutats. *Fenno Skan 2* blev försenad på grund av hårt tryck på ledningstillverkare och *Sydlinken* inväntar beslut om teknikval, vilket fördröjs

till dess att en ny generaldirektör har tillsatts. Vidare har också arbetet med *Stockholms ström* påbörjats.

Moberg fortsatte, två konsultstudier genomförs som tittar på (1) nyttovärden, och (2) kostnader för en kabel mellan Sverige och Litauen, *SwedLit*. Om den blir av kan den tidigast komma i drift 2016.

Vidare kommer omfattande utbyggnad av vindkraft leda till att investeringar måste genomföras för att klara av nya anslutningar. Även effekthöjningen av kärnkraft kommer att kräva förstärkningar i nätet.

Shunt-kondensatorer kommer öka kapaciteten i snitt 2.

Ählberg undrade om den kommande investeringsökningen kommer att leda till motsvarande höjning av nättarifferna. Moberg och Krantz svarade att tarifferna kommer på sikt att höjas, men inte i samma utsträckning som investeringsökningen. Dagens fasta tariff kommer att bestå till 2009, sedan kan det komma ändring.

Ählberg bad Svenska Kraftnät kommentera den investeringsfond för anslutning av vindkraft som nätanslutningsutredningen förmodligen kommer att föreslå. Krantz svarade att en fördel kan vara att den hjälper vid prioritering mellan olika projekt.

Krantz avslutade med att kommentera huruvida Svenska Kraftnät ska stå för kostnaden för anslutning av off shore-vindkraftparker. Han menade att det vore olyckligt eftersom det kan leda till fel prioritering av olika projekt.

5 Nordels vision och strategiska frågor

Krantz presenterade Nordels vision och strategiska frågor. (Presentationen, *Nordels vision*, bifogas.)

Det pågår många parallella processer på olika geografiska nivåer just nu:

- Sverige
- Norden
- Norra Europa (här händer en del, en möjlig utveckling är att Nordel inte förblir lika viktig som idag)
- Hela Europa

Olika arbetsområden bedrivs på olika nivåer. För driftfrågor är Norden fortfarande relevant avgränsning, men för marknadsfrågor räcker inte Nordels område längre.

NorNed-kabeln har blivit försenad då den kördes sönder under provdriften, istället kommer den in vid årsskiftet. Kabeln kommer att få betydelse för

Norden. Till exempel hade de låga priserna i NO1 inte hade inträffat om NorNed hade funnits då.

När det gäller transparens ligger Norden redan långt fram, till stor del handlar det om att formalisera det som redan görs.

Fortsättningsvis kommer Norden också att börja arbeta mer aktivt och strukturerat med de baltiska länderna, samt Polen i viss utsträckning.

En följd av det tredje EU-paketet är den nya organisationen för systemansvariga, ENTSO¹, som kommer att ersätta gamla ETSO. ENTSO blir en EU-godkänd och mer formell organisation, där Kommissionen bland annat kommer att godkänna stadgar.

Övriga uppdateringar är att en ny systemutvecklingsplan kommer att presenteras i början av nästa år, samt att Elbas introduceras i Norge någon gång under senvåren eller tidiga sommaren 2008.

Krantz sammanfattade med att elkartan förändras ganska dramatiskt nu. UCTE har redan börjat planera en ny organisation och det är inte självklart att Nordel finns om två år. Det gäller för Sverige att hänga med.

Efter Krantz anförande fortsatte Niklas Kallin med en presentation om marknadskoppling och vad som händer på den punkten i norra och centralvästra Europa. (Presentationen, *Marknadskoppling 071115*, bifogas.)

6 Information om effektreserven

Magnus Stephansson presenterade om effektreserven. (Presentationen, *Effektreserven EMR071115*, bifogas.)

Stephansson berättade att de tecknade avtalen träder i kraft den 16 november (d.v.s. dagen efter Elmarknadsrådet).

Utifrån den information som har kommit är det högst sannolikt att Svenska Kraftnät kommer att få fortsatt ansvar för effektreserven.

Effektupphandlingen visar upp en alltjämt sjunkande kostnad.

Hittills har effektreserven aktiverats på reglerkraftsmarknaden. Nordel har i sina rekommendationer för hantering av höglast föreslagit aktivering på Elspot. Svenska Kraftnät bjuder in Svensk Energi, Oberoende elhandlare och Nord Pool Spot till en arbetsgrupp med uppgift att föreslå hur effektreserven ska aktiveras från den 16 november 2008. Arbetet ska vara färdigt i april och kommer att redovisas på Elmarknadsrådet i maj 2008.

¹ European Network for Transmission System Operators

Stephansson delade ut ”Mandat för arbetsgrupp om aktivering av effektreserven”. (Dokument med mandat för arbetet, *Mandat-aktivering*, samt Nordels guidelines för peak load, *Nordel Guideline – peak load*, bifogas.)

Svenska Kraftnät anmälde att namnen bör ha lämnats in till lucia (13 dec) för att kunna komma i gång med arbetet snart. Det första arbetsgruppsmötet bör hållas i januari.

Slutligen uppmanade Stephansson rådet att återkomma med eventuella frågor.

7 Statusrapport från EMIX

Punkten flyttades enligt anmälan till direkt efter punkt 2 Föregående mötesprotokoll.

Monica Karlsson, projektledare för EMIX², presenterade aktuell status och innehåll i EMIX. (Presentationen, *EMIX – Presentation 15 nov 07*, bifogas.)

Karlsson berättade att hanteringen mellan nät- och elhandelsföretag kostar 500 kr per kund och år (delat jämnt mellan de två) inklusive mätkostnader, vilket är siffra som borde kunna sänkas.

Ett alltfjämt lågt förtroende för branschen låg till grund för kundoffensiven. Det låga förtroendet för elbranschen gör att alla bakslag slår hårdare än de annars hade gjort. Ur kundoffensivens delprojekt, Förbättra informationsflödet, föddes EMIX.

Efter förstudier och specifikationer togs det slutliga beslutet om att starta projektet EMIX i oktober 2007.

I det första steget blir EMIX en plattform, en växel. Den innehåller på när inte alla de funktioner som efterfrågats, men lägger grunden för senare uppdateringar och förbättringar. Den första versionen, EMIX 1.0, planeras att tas i drift 2009.

EMIX kommer att vara ett dotterbolag till Svensk Energi.

Kontakt med EMIX kan tas via hemsidan, www.emix.nu.

8 Information från Nord Pool

Magnus Sunnefors (tillfällig ersättare för Urban Hammarstedt) från Nord Pool Spot presenterade aktuell information från Nord Pool. (Presentationen, *NPS Elmarknadsråd 071115*, bifogas.)

² EnergiMarknadens Informationsväxel

Den senaste tiden har varit händelserik.

- Ett nytt beräkningssystem för Elspot, SESAM, togs i drift i oktober. I samband med det släpptes ett nytt regelverk.
- Nord Pool Spots högsta chef, Jørn Limann, kommer att sluta i årsskiftet.
- När NorNed tas i drift kommer sannolikt en del nya aktörer i NO1.
- Elbas-systemet uppdateras för implementering i Norge.
- Projektgrupp tillsatt för att starta marknad på Island.
- Ramping har införts på alla likströmskablar utom Fenno Skan.
- Fler siffror ska skickas till ETSO Vista.
- Uppföljning av begränsningskoderna på Nord Pools hemsida har visat att det finns utrymme för förbättringar.
- Informationsavtalet med de TSO:erna har blivit publikt.

Vidare genomförde Nord Pool Spot en omorganisation i september i år. Några av anledningarna är ökad nordisk integration och större fokus på processer, projekt och ledarskap.

De omsatta volymerna har under året varit så pass höga att det troligtvis kommer att bli rekord.

Thorstensson frågade hur det har gått med handeln i peak-kontrakten. Sunnefors svarade att det har handlats. Thorstensson efterlyste att Nord Pool ska vara mer transparenta och öppna med information.

Person undrade om det finns information om hur flaskhalsintäkterna fördelas mellan länderna. Sunnefors svarade att Nord Pool Spot publicerar flaskhalsintäkterna per förbindelse. Krantz berättade att fördelningsreglerna går mot en 50-50-fördelning över varje flaskhals, vilket ger ungefär samma resultat som idag för Sverige.

9 Övriga frågor

Svenska Kraftnäts förlustupphandling

Tania Pinzón presenterade om SvK:s hantering av stamnätsförlusterna, samt variationerna beroende på säsong och dygn. (Presentationen, *Stamnätsförluster*, bifogas.) Nuvarande avtal löper ut den 31 december 2009 och en översyn av strategin för upphandling av förlusterna pågår.

Svenska Kraftnät bad om Elmarknadsrådets åsikter. Det finns tre alternativ:

- Elspot utan prissäkring. Kan dock vara svårt att hålla stabila tariffer. Statnett och Energinet.dk har två olika modeller av det här alternativet. Statnett skjuter helt över risken till sina kunder då deras tariffer varierar med kostnaden för förlustinköpen.
- Elspot med prissäkring genom portföljförvaltare. Fingrid använder den här modellen.

- Bilateralt (som hittills)

Pinzón frågade aktörerna i rådet om vad som är viktigast; låg eller stabil tariff? Person hävdade att det inte är något stort problem för producenterna att den varierar, men kanske är det svårare för nätägarna. Det påpekades också att en varierande tariff leder till mycket administration då nätägarna, p.g.a. informationsplikt, är tvungna att informera sina kunder inför varje ändring. Almquist förde fram att om man vill värna om slutkunden så kommer nog denne föredra att tariffen ändras lite oftare framför att råka hamna i bilaterala kontrakt som tecknats vid fel tillfälle och därmed givit höga kostnader. Han förespråkade elspot med prissäkring (det andra alternativet ovan). Då finns dessutom större möjlighet att anpassa sig.

Härnäst undrade Pinzón om aktörerna ansåg att portföljförvaltaren bör vara rådgivande eller diskretionär, det vill säga i vilken utsträckning bör Svenska Kraftnät vara med och ta besluten? Vidare bad Pinzón om åsikter rörande prissäkring med CfD:s³. Det kanske inte är lämpligt att Svenska Kraftnät, som beslutar om överföringskapacitet, handlar med den typen av kontrakt? Person trodde inte att det skulle vara ett problem, men det kan uppfattas som ett. Borisson, Almquist och Johansson stämde in och uppmanade Svenska Kraftnät att inte prissäkra med CfD:s, det kan bli för kontroversiellt. Pinzón informerade att Fingrid helt undviker dessa kontrakt. Almquist ansåg att Svenska Kraftnät borde ge riktlinjer till förvaltaren och sedan låta denne sköta affärerna.

Pinzón sammanfattade rådets åsikt som att de vill att Svenska Kraftnät använder Elspot med prissäkring genom diskretionär portföljförvaltare. Det vill säga, hyfsat stabila och låga tariffer som kan ändras var tredje år, samt att CfD:s inte används vid prissäkringen.

Priserna i Danmark idag (2007-11-15)

Person berättade att priserna i Danmark under dagen hade nått upp till ca 8000 SEK/MWh och önskade diskutera anledningarna till det höga priset. Person misstänkte att Svenska Kraftnät satt exportkapacitet till 0 MW och lade till att det var lite vind. Dessa aspekter ansåg Person ledde till att Danmark blev tvungna att importera kraft från Tyskland, där priset var ca 8000 SEK/MWh.

Person menade att effektreserven kunde ha aktiverats, samt att Vattenfall (och eventuellt andra) har produktion söder om Snitt 2 som inte aktiverades på grund av att priset i Sverige var för lågt. Han uppskattade den outnyttjade kapaciteten till 1500 MW. Person påpekade vidare att det här visar på brist i marknadsmodellen, men tillade också att det är en onormal situation som till viss del uppkommit till följd av arbetet i Hjalta

³ CfD – Contract for differens. Kontrakt vars underliggande värde bygger på prisskillnader mellan anmälningsområden.

Eftersom ärendet berörde flaskhalsfrågan tillade Krantz att Svenska Kraftnät för diskussioner med Energinet.dk för att komma framåt i frågan.

Tidplaner för BA

Person berättade att Energinet.dk redan har skickat ut förändringarna inför nästa balansansvarsavtal till sina aktörer och undrade hur planerna ser ut för Svenska Kraftnät. Han ville gärna se att information skickades ut tidigare till aktörerna. Kallin svarade att om det blir fråga om införande av större förändringar som kräver mycket tid hos aktörerna så kommer Svenska Kraftnät att gå ut med information tidigare. Om det inte blir aktuellt så är nästa Elmarknadsråd det första planerade informationstillfället.

Person påpekade också att man är mycket positiv till budgivning i EUR, vilket redan tillämpas på Spot-marknaden. Övriga aktörer stämde in.

10 Kommande möten 2008

Följande datum beslutades för Elmarknadsrådets sammankomster under 2008:

1. Tisdag v. 10 (4 mars)
2. Onsdag v. 20 (14 maj)
3. Torsdag v. 38 (17 september) + ev. 18 september
4. Torsdag v. 46 (13 november)

Bilagor:

- Punkt 2: *Protokoll070911*
- Punkt 3: *Svenska Kraftnäts råd*
- Punkt 3: *Ärenden i Elmarknadsrådet*
- Punkt 4: *Svenska Kraftnäts investeringsplan*
- Punkt 5: *Nordels vision*
- Punkt 5: *Marknadskoppling 071115*
- Punkt 6: *Effektreserven EMR071115*
- Punkt 6: *Mandat-aktivering*
- Punkt 6: *Nordel Guidelines – peak load*
- Punkt 7: *EMIX – Presentation 15 nov 07*
- Punkt 8: *NPS Elmarknadsråd 071115*
- Punkt 9: *Stamnätsförluster*

Justeras

Vid protokollet

Bo Krantz

Niklas Kallin